

Etik och IT, professionsetik

Del 1: Etik och IT området och etiska teorier

Del 2: Professionsetik för IT-professionella

Kristina von Hausswolff

Doktorand i datavetenskap med inriktning mot datavetenskapensdidaktik vid
Uppsala universitet

Adjunkt i datavetenskap vid Malmö högskola

Har utvecklat kursen "Etik och IT" vid Malmö högskola
Gymnasielärare i filosofi, matematik och programmering

Exempel

"Manning och Snowden är hjältar."

Vi varken kan eller bör avveckla övervakningssamhället. Men kravet måste vara att reciprocitet, ömsesidighet, råder. Då storebror ser mig ska jag också ha rätt att se storebror. Det skriver Torbjörn Tännsjö, författare och professor i praktisk filosofi.

Omöjligt ingripa mot internettjänst

Med en kontroversiell internettjänst kan privatpersoner söka efter och ladda ned domar. Datainspektionen kan inte ingripa.

SvD: 27 januari 2014 kl 14:53 , uppdaterad: 12 februari 2014 kl 17:26

Med tjänsten Lexbase kan privatpersoner, förutom att söka på namn eller personnummer, titta på en specifik gatuadress eller område på en karta. Alla domar är utsatta som röda prickar. Domarna kan sedan laddas hem i sin helhet, mot en kostnad.

Tack vare att Lexbase har ett utgivningsbevis gäller inte personuppgiftslagen (PUL).

Facebook-testet dammsuger konton

Fastighetsbyråns sambotest på Facebook har spridit sig som en löpeld.

Men testet samlar in stora mängder information från både din och dina vänners Facebookprofiler - exempelvis privata meddelanden.

– Frågan är om den andra personen vet att man gör någon slags profilering, det kan vara känsligt, säger integritetsforskaren Simone Hübscher-Fischer.

Exempel:

[Övervakning och privacy:](#)

<https://www.sydsvenskan.se/2013-12-17/rent-mjol-i-fel-pase>

<http://www.dn.se/debatt/lat-oss-bejaka-maktens-overvakning-av-vara-liv/>

Myndigheter som redigerar information om sig själva:

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.2475289-myndigheter-redigerar-wikipedia>

<https://twitter.com/RiksdagWikiEdit>

Google kan vara tvungen att ta bort sökresultat:

<http://www.dn.se/ekonomi/eudom-ratt-att-bli-glomd-av-google/>

<http://www.sydsvenskan.se/ekonomi/bjornstjanst-att-ta-bort-sokresultat/>

Algoritmer på nätet

<https://www.metro.se/artikel/om-algoritmer-hade-styrt-verkligheten-s%C3%A5-hade-det-kunnat-se-ut>

Området Etik och IT (Cyberetik)

Varför "cyberetik"?

- Cyberetik som ett område inom professionsetik.
Association for Computing Machinery (ACM)
<http://www.acm.org/about/code-of-ethics>
- Cyberetik som ett område inom filosofisk etik.
- Cyberetik som ett område inom deskriptiv etik.

Är cyberetiska frågor unika frågor?

En strategi att närma sig cyberetiska frågor

Identifiera

Analysera

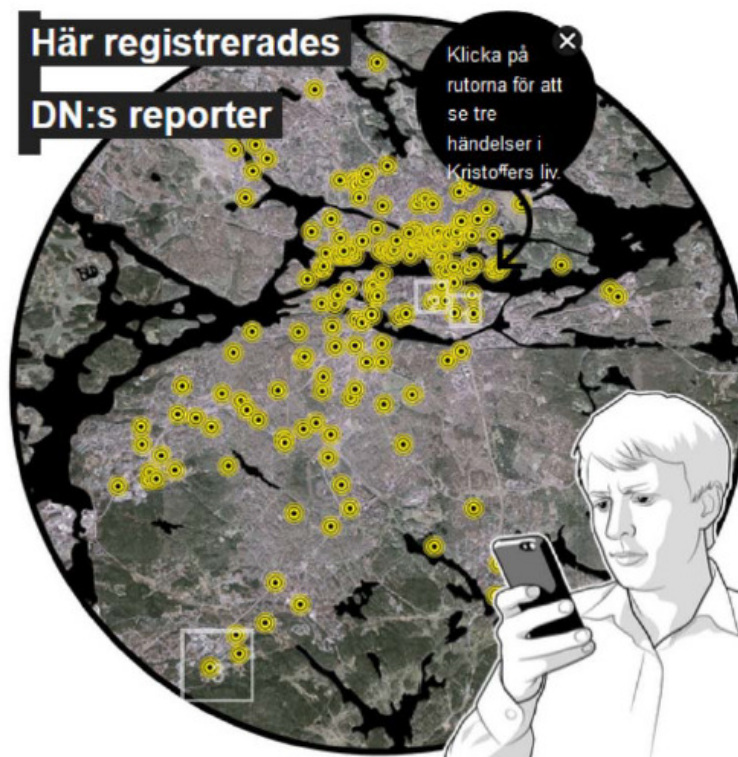
Utreda/Problematisera

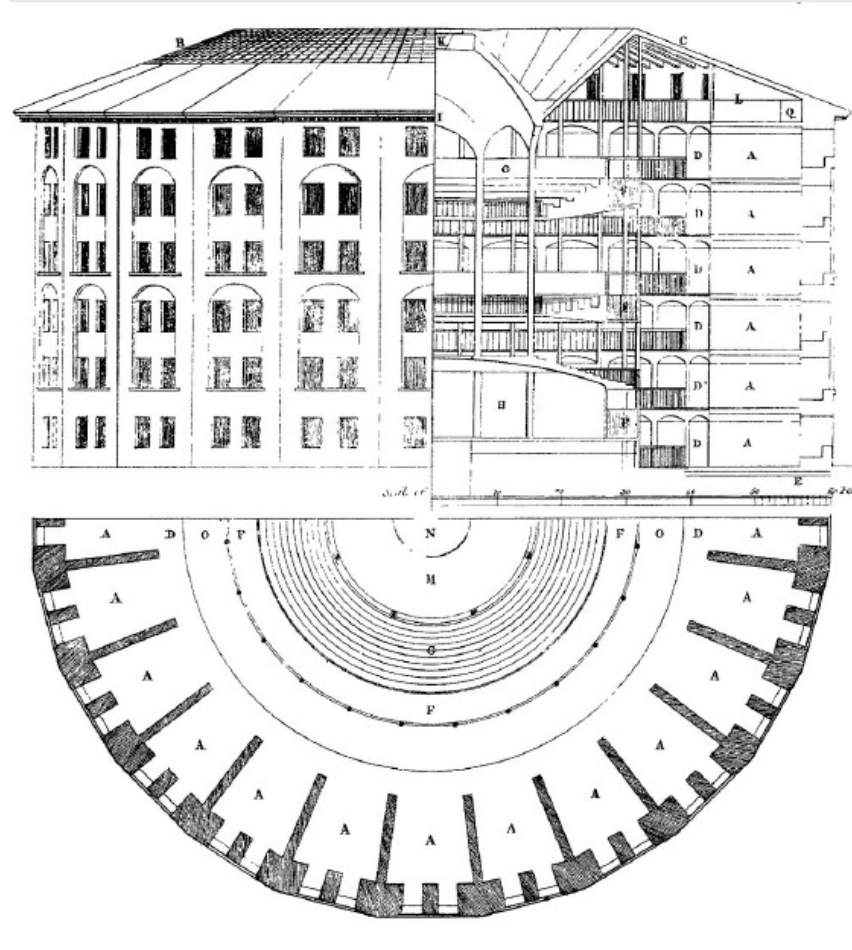
UPPSALA
UNIVERSITET

Övervakning

Grafik: Andreas Lundegård, Stefan Rothmaier

<http://www.dn.se/ekonomi/mobilen-sparar-dig-overallt/>

Panopticon

Jeremy Bentham i slutet
av 1700-talet

Michel Foucault mitten av
1900-talet, kontroll,
styrning och diskurser.

"Big Brother", 1984 av
George Orwell

Personlig integritet

Privacy is the ability of an individual or group to seclude themselves, or information about themselves, and thereby express themselves selectively. The boundaries and content of what is considered private differ among cultures and individuals, but share common themes. When something is private to a *person*, it usually means that something is inherently special or sensitive to them. The domain of privacy partially overlaps security (confidentiality), which can include the concepts of appropriate use, as well as protection of information. Privacy may also take the form of bodily integrity.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Privacy>

Filterbubbla

” Lite förenklat kan man säga att dessa filter är uppbyggda av algoritmer. Det är instruktioner och databeräkningar som utifrån en mängd insamlad data ger oss den information de tror att vi vill ha eller tycker att vi bör få. De utgår till exempel ifrån vilken webbläsare vi använder, vad vi tidigare har sökt efter, var vi bor, vilka vänner vi har och vad vi gillar på Facebook. Till stor del handlar denna individanpassning om att företagen vill exponera passande reklam för oss samtidigt som vi inte ska drunkna i ett informationsöverflöd.”

Ur: <http://www.minabibliotek.se/137788/internet-filtreras-for-att-passa-dig>

Alternativa sökmotorer:

<http://nyadagbladet.se/it-overvakning/har-ar-alternativen-som-slar-integritets-knockout-pa-google/>

UPPSALA
UNIVERSITET

[Digitalt](#) [Intervjuer](#) [Folk på väg](#) [Event](#) [Kampanjer](#) [Mobilt](#) [Min åsikt](#) [T](#)

31 oktober 2014

"Data är det nya guldet"

Peter Eiselt har jobbat länge med analys. Innan han började på Adobe jobbade han på Omniture och var med när det bolaget köpte uppstickaren Instadia (som sedan Adobe slukade i ett nafs). Numera jobbar han på Adobe med deras nya Marketing Cloud som Senior Solutions Consultant. Resan som Adobe genomfört

En text om Trackers: <http://jacquesmattheij.com/trackers>

Sax, Marija (2016) *Big data: Finders keepers, losers weepers?* In Ethics and Information Technology. pp 1-7 DOI 10.1007/s10676-016-9394-0

digitalt:<http://link.springer.com/article/10.1007/s10676-016-9394-0>

Etik och moral

- Vad är etik?
- Exempel på etiker
- Moraliska dilemman

Etik

- Deskriptiv etik
Vilken moral har människor? (Etnologi)
- Metaetik
Vad betyder det moraliska språket? (Värdefilosofi)
- Normativ etik
Hur bör vi handla och leva? (Moralfilosofi)

Hur uppstår moral?

Ett förslag:

- Empati med människor i sitt närsamhälle
- Abstrahera till regler som gäller i liknande situationer

Lite distinktioner

Moral – Etik

Lag – Moral

Etik- Religion

Etik – Värderingar

Fakta - Värderingar

Vilka/vilken sats är en värdering?

Vad är ett sakpåstående?

- (1) Landminor skadar i huvudsak civilpersoner som inte deltar i krigföringen.
- (2) Det är omoraliskt att tillverka landminor.
- (3) Vi är alla överens om att det är omoraliskt att tillverka landminor.

Humes lag, kan ej härleda en värdering från sakpåståenden. Stämmer det?

Vad gör något rätt?

- Konsekvenserna/Effekten
- Regler/plikt
- Genom att odla dygder gör man rätt
- Kontrakt/rättigheter
- (Diskursiv etik)
- (Existentiell etik)

Effektetik

Vad är en god effekt?

Förslag:

- Lust
- Lycka
- Kunskap
- Många olika värden
- Att uppfylla sina önskningar (preferenser)
- Välfärd

Effektetik

För vem är det en god effekt?

- Alla (universalister)
- Mig (egoister)
- Andra (altruister)

Utilitarismen

Modern effektetik.

Största möjliga lycka till största möjliga antal

Jeremy Bentham (1800-t) (lust)

John Stuart Mill (1800-t)(många olika egenvärden)

Hur räknar man ut lust eller olust?

Hur mäter man?

Spelar fördelningen någon roll?

Utilitarismen

- Preferensutilitarism (Peter Singer)
- Hedonistisk utilitarism (Torbjörn Tennsjö)
- Välfärdsutilitarism

- Regel- kontra handlingsutilitarism

Pliktetik (Deontologisk etik)

Vilka regler ska man följa?

Förslag:

- Bibeln
- Koranen
- Självklara regler som alla håller med om?

Om reglerna krockar?

Om reglerna får hemska konsekvenser?

Kants pliktetik

Immanuel Kant (1724-1804)

Gud finns men vi människor kan finna moralen genom förnuftet.

Kategoriska imperativet:

Handla så att du skulle vilja att principen för ditt handlingsätt blir till allmän lag.

Varje människa ska behandlas som ett mål inte enbart som ett medel.

Intentionerna med handlingen är viktig.

Praktisk klokhet, omdöme

Aristoteles tredje kunskap: fronesis

Politisk och etisk kunskap

Komplexa situationer kräver nyanserade bedömningar och gott omdöme.

Syftet med en god handling är den goda handlingen.

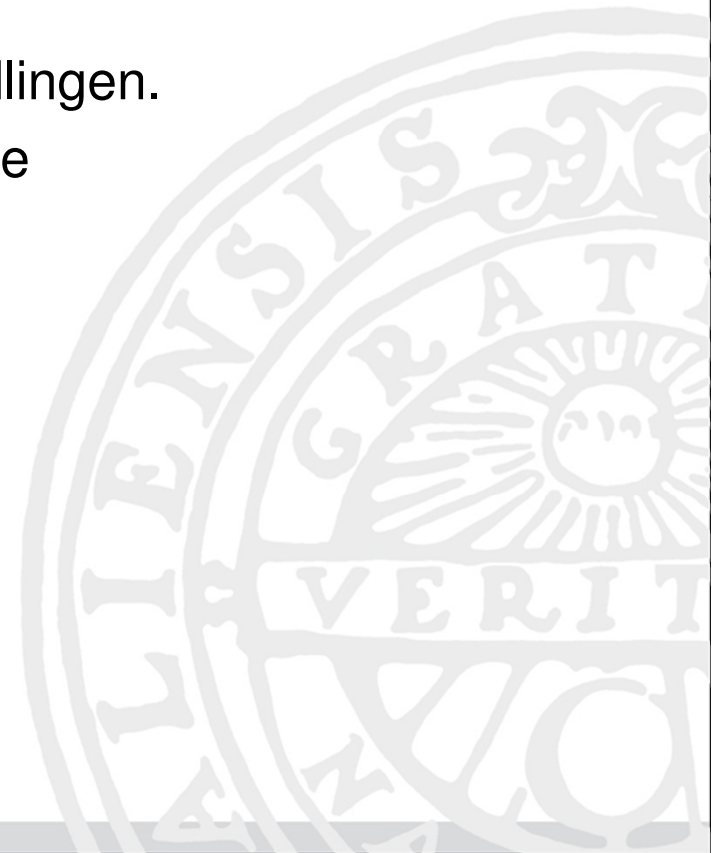
Politiskt klokt: nå ett resultat, vara ett föredöme

Fronesis utåt: ett sätt att handla

Fronesis inåt: ett sätt att vara

Vad är ett gott liv?

Vad är ett gott samhälle?

Samhällskontrakt

Ett sätt att hitta regler att bygga moralen på via samhället t.ex.

- Hobbes, Locke (1600-talet) reglerar förhållandet kung – folk.
- Rawls (1900-t) Okunnighetens slöja, ursprungsposition. Ger lika friheter o rättigheter till alla människor, bara olik fördelade resurser om det gagnar de sämsta ställda i samhället.

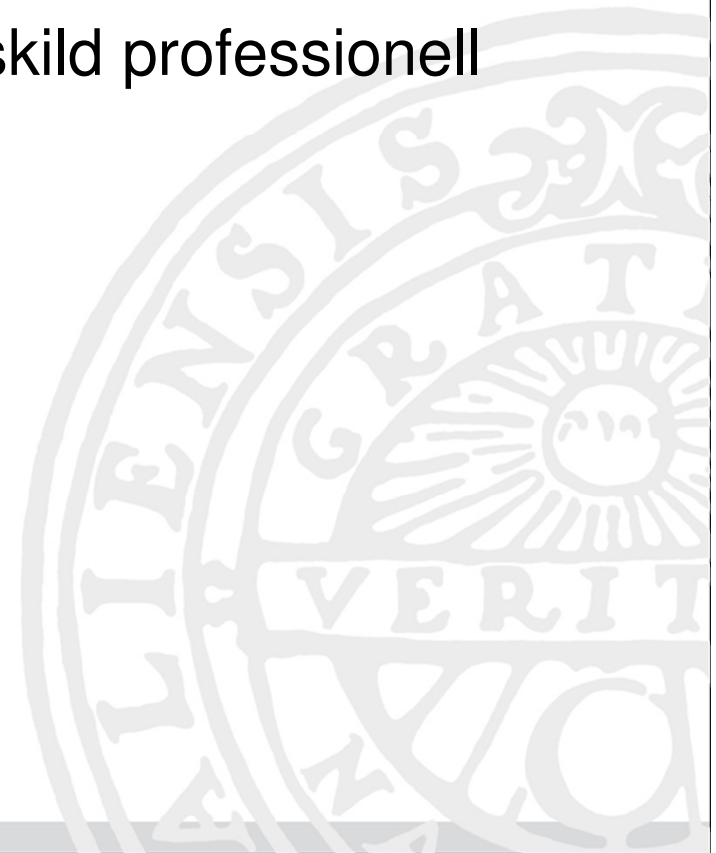
FN, mänskliga rättigheter är ex. på rättigheter som grund för moral.

Ur historien

- Epikuros (200 f. Kr.)
hedonistisk (njutning för dig)
- Stoicismen (200 f. Kr.)
Forma din vilja i harmoni med världsordningen
Allt yttre är förutbestämt men man kan styra sitt
förhållningssätt.
- Aristoteles (300 f. Kr.)
Dygdeetik, gyllene medelvägen

Professionsetik

- Vad är professionsetik inom IT?
- Profession?
- Etiska koder
- Ansvar som privatperson, enskild professionell och som del av en yrkeskår
- Moraliska dilemman

Vad är en profession?

- Lång, kvalificerad utbildning (akademisk) med en kunskapsbas vilande på vetenskap
- Sanktionerad av staten, kanske med ensamrätt?
- Handlingsutrymme, makt över vardagsbeslut
- Politiskt inflytande över professionens utveckling, organisation och sociala ställning

- Etiska regler eller koder

(IT området en egen profession?)

(Dataingenjörer)

(Speciella regler)

Speciella etiska krav på it- professionella?

- Göra goda saker, eller tillfoga skada
- Möjliggöra goda saker eller möjliggöra att skada tillfogas
- Influera andra till goda saker eller att orsaka skada (Gotterbarn)

t.ex. utveckling av säkerhetskritiska system, t.ex. sjukvård, flygplan, kärnkrafts anläggningar, vapensystem eller....
Bygga broar, byggnader, utveckla analytiska modeller inom behandlingar....

ACM Code of etichs

Styra de professionella?

Inspiration

Utbildning

Guida

Ansvarsmedveten

Tvinga (straffa, fördömma)

Bra eller dåligt med etiskaregler?

ACM Code of Ethics and Professional Conduct

Adopted by ACM Council 10/16/92.

Preamble

[Contents & Guidelines](#)

Preamble

Commitment to ethical professional conduct is expected of every member (voting members, associate members, and student members) of the Association for Computing Machinery (ACM).

This Code, consisting of 24 imperatives formulated as statements of personal responsibility, identifies the elements of such a commitment. It contains many, but not all, issues professionals are likely to face. [Section 1](#) outlines fundamental ethical considerations, while [Section 2](#) addresses additional, more specific considerations of professional conduct. Statements in [Section 3](#) pertain more specifically to individuals who have a leadership role, whether in the workplace or in a volunteer capacity such as with organizations like ACM. Principles involving compliance with this Code are given in [Section 4](#).

The Code shall be supplemented by a set of Guidelines, which provide explanation to assist members in dealing with the various issues contained in the Code. It is expected that the Guidelines will be changed more frequently than the Code.

The Code and its supplemented Guidelines are intended to serve as a basis for ethical decision making in the conduct of professional work. Secondly, they may serve as a basis for judging the merit of a formal complaint pertaining to violation of professional ethical standards.

It should be noted that although computing is not mentioned in the imperatives of [Section 1](#), the Code is concerned with how these fundamental imperatives apply to one's conduct as a computing professional. These imperatives are expressed in a general form to emphasize that ethical principles which apply to computer ethics are derived from more general ethical principles.

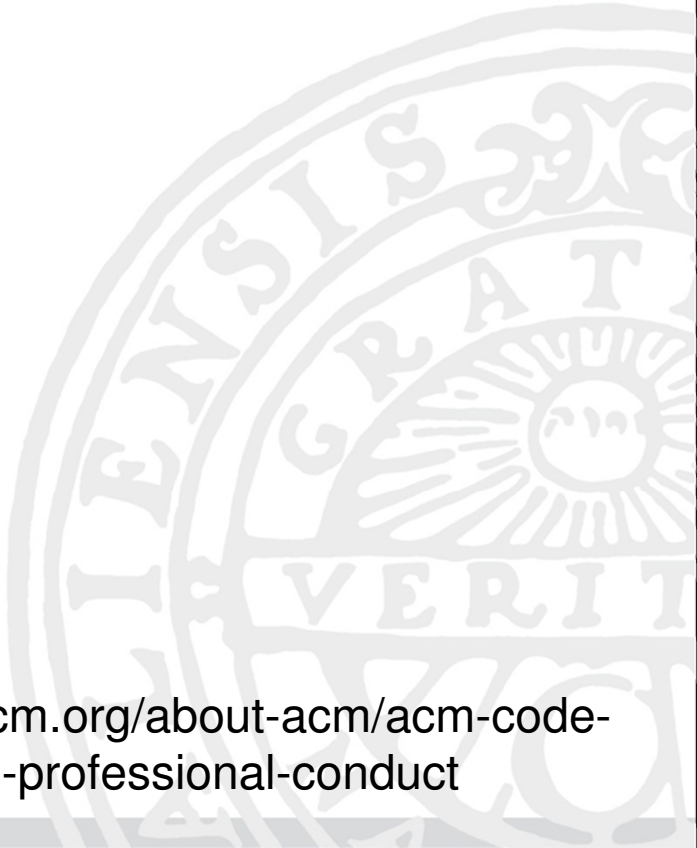
It is understood that some words and phrases in a code of ethics are subject to varying interpretations, and that any ethical principle may conflict with other ethical principles in specific situations. Questions related to ethical conflicts can best be answered by thoughtful consideration of fundamental principles, rather than reliance on detailed regulations.

[\[Back to the Top\]](#)

Contents & Guidelines

1. [General Moral Imperatives.](#)
2. [More Specific Professional Responsibilities.](#)
3. [Organizational Leadership Imperatives.](#)
4. [Compliance with the Code.](#)

<http://www.acm.org/about-acm/acm-code-of-ethics-and-professional-conduct>

Konflikt: anställd – allmänhetens bästa

- Whistle - blowing

t.ex. Snowden (CIA, NSA) kontra medborgare,
Boforsaffären

I maj 1984 lämnade [Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen](#) in en polisanmälan mot Bofors för vapensmuggling. Bofors hade 1979 och 1980 smugglat 300 exemplar av luftvärnsroboten [Robot 70](#) via [Singapore](#) till [Dubai](#) och [Bahrain](#) i Mellanöstern. Enligt vapenexportlagen så får man inte exportera krigsmateriel till länder som är i krig, har en risk för att hamna i krig eller till ett land som bryter mot de mänskliga rättigheterna. För att kringgå detta sålde man Robot 70 till ett företag i Singapore vid namn Unicorn International som sedan sålde vidare Robot 70 till Dubai och Bahrain. Den 28 maj 1985 trädde [Ingvar Bratt](#) fram som mannen som avslöjade affären. (Wikipedia, Bofors affären)

Moraliskt dilemma

Jan Karlsson arbetar på ett litet företag som gör mindre datorsystem till maskiner. Det har inte gått så bra för företaget de senaste åren. Jans chef Erik som även är Jans kompis är bekymrad. Jans fru Eva som är utbildad webbdesigner förlorade arbetet för något år sedan familjen (två barn) precis hade flyttat ut till sitt nya hus i Limhamn.

Företaget får då en ganska stor order och stämningen på företaget blir positiv igen. Jan som är den programmerare som har mest erfarenhet blir projektledare.

En bit in i projektet besöker Jan fabriken där maskinerna vars programvara han ska vara med att utveckla ska användas. Jan förstår då man kan använda programvaran för att göra vapen och att detta är ett användningsområde.

Är det rätt av Jan att medverka till tillverkning av vapen?

Om a) vapnet används bara i det svenska försvaret?

b) vapnet sänds enbart till inte krigförande länder?

c) används mot civilbefolkning i ett pågående krig?

Fortsättning:

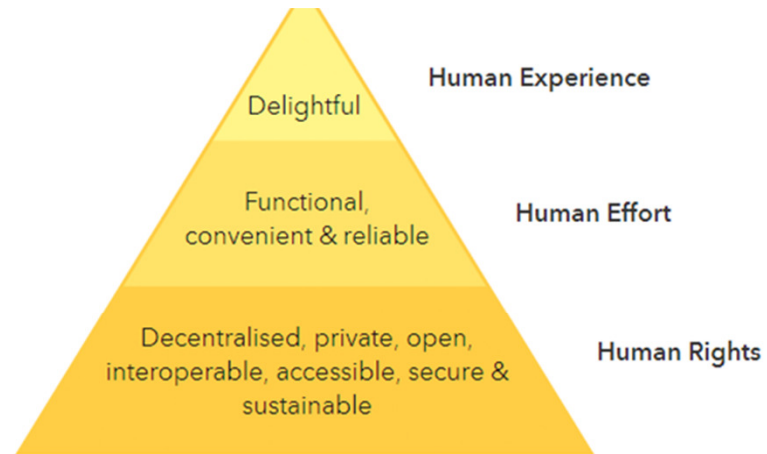
Jan bestämmer sig för att prata med sin chef och vill hoppa av projektet. Chefen säger att om Jan hoppar av måste företaget hoppa av, Jans kompetens kan inte ersättas inom tidsramarna. Om inte vi gör detta gör någon annan det!

Är det rätt av Jan att hoppa av och möjligen försätta företaget i konkurs?

Om Jan hoppar av så blir han sparkad och Jans familj blir tvungna att flytta från huset och barnen får byta skola. Ska Jan hoppa av med tanke på vad som kan hända med hans familj?

”Om inte jag gör det så gör någon annan det”

- accountability/responsibility/liability
orsaka och/eller med uppsåt
- att vara en del av maskineriet, många händer.
- Hannah Arendt ”Den banala ondskan”.
- personligt ansvar kontra. Ansvar som de professionella
tillsammans.

Human Rights

Technology that respects human rights is decentralised, peer-to-peer, zero-knowledge, end-to-end encrypted, free and open source, interoperable, accessible, and sustainable.

It respects and protects your civil liberties, reduces inequality, and benefits democracy.

Human Effort

Technology that respects human effort is functional, convenient, and reliable.

It is thoughtful and accommodating; not arrogant or demanding. It understands that you might be distracted or differently-abled. It respects the limited time you have on this planet.

Human Experience

Technology that respects human experience is beautiful, magical, and delightful.

It just works. It's intuitive. It's invisible. It recedes into the background of your life. It gives you joy. It empowers you with superpowers. It puts a smile on your face and makes your life better.

To everyone
who shapes technology today

We live in a world where technology is consuming society, ethics, and our core existence.

It is time to take responsibility for the world we are creating. Time to put humans before business. Time to replace the empty rhetoric of “building a better world” with a commitment to real action. It is time to organize, and to hold each other accountable.

Tech is not above us. It should be governed by all of us, by our democratic institutions. It should play by the rules of our societies. It should serve our needs, both individual and collective, as much as our wants.

Progress is more than innovation. We are builders at heart. Let us create a new Renaissance. We will open and nourish honest public conversation about the power of technology. We are ready to serve our societies. We will apply the means at our disposal to move our societies and their institutions forward.

Let us build from trust. Let us build for true transparency. We need digital citizens, not mere consumers. We all depend on transparency to understand how technology shapes us, which data we share, and who has access to it. Treating each other as commodities from which to extract maximum economic value is bad, not only for society as a complex, interconnected whole but for each and every one of us.

Design open to scrutiny. We must encourage a continuous, public, and critical reflection on our definition of success as it defines how we build and design for others. We must seek to design with those for whom we are designing. We will not tolerate design for addiction, deception, or control. We must design tools that we would love our loved ones to use. We must question our intent and listen to our hearts.

Let us move from human-centered design to humanity-centered design.

We are a community that exerts great influence. We must protect and nurture the potential to do good with it. We must do this with attention to inequality, with humility, and with love. In the end, our reward will be to know that we have done everything in our power to leave our garden patch a little greener than we found it.

We who have signed this letter will hold ourselves and each other accountable for putting these ideas into practice. That is our commitment.

Dataloger i debatten

Digitalisering av röstning

<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/e-rosta-ar-en-dalig-ide/>

Kurser att läsa:

Information om kursen i IT och etik finns här:

<http://www.uu.se/en/admissions/master/selma/Kurser/?kKod=1MD004&typ=1>

Malmö högskola: Etik och IT

<http://edu.mah.se/sv/Course/DA199B#Syllabus>